

Copyright 2019 © Center for Action and Contemplation, Inc.

Bogen blev først udgivet i USA i 2019 med titlen
*The Universal Christ – How a forgotten reality can change
anything we see, hope for and believe*

All rights reserved including the right of reproduction in whole
or in part in any form.

This edition published by arrangement with Convergent Books,
an imprint of Random House, a division of Penguin Random
House LLC and Lennart Sane Agency AB.

© i Danmark: Boedal 2022

1. udgave, 1. oplag

ISBN: 978-87-93062-45-0

Oversættelse: Ben Alex

Omslag: David Lund Nielsen

Tryk: Tarm Bogtryk

Forlaget Boedal

Tscherningsgade 7

3300 Frederiksværk

post@boedal.dk

www.boedal.dk

Indhold

Før vi begynder 11

1. del

ET ANDET NAVN FOR ALLE TING

1. Kristus er ikke Jesu efternavn 23
2. Acceptér at du er fuldt accepteret 39
3. Åbenbaret i os – *som* os 55
4. Arvegodhed 73
5. Kærlighed er meningen 89
6. Hellig helhed 103
7. Den rigtige retning 115

2. del

DET LILLE KOMMA MED DET STORE INDHOLD

8. Hvad vi siger og gør 129
9. Tingenes dybde 135
10. Det feminines inkarnation 149
11. Dette er mit legeme 159
12. Hvorfor døde Jesus? 169
13. Det som ikke kan bæres alene 193
14. Opstandelsesrejsen 205

- 15. To vidner 227
- 16. Transformation og kontemplation 243
- 17. Hinsides teologien: To øvelser 263

Epilog 273

Efterskrift: Kærligheden efter kærligheden 275

Appendikser:

Kortlægning af sjælens rejse til Gud 277

App. 1. De fire verdensbilleder 279

App. 2. Mønsteret for åndelig transformation 285

Bibliografi 293

Før vi begynder

I SIN SELVBIOGRAFI *A Rocking-Horse Catholic* beskriver den britiske mystiker¹ Caryll Houselander, hvordan en ganske almindelig tur med metroen i London blev forvandlet til et syn, der kom til at ændre hendes liv. Jeg gengiver her Houselanders interessante beretning, fordi den meget ram-mende beskriver, hvad jeg vil kalde Kristus-mysteriet, det iboende Guds nærvær i alle mennesker og i hele skaber-værket til alle tider:

---

1) Når jeg bruger ordet "mystiker", refererer jeg til erfaringsmæssigt kendskab frem for boglig eller dogmatisk kundskab. Forskellen synes at være, at mystikeren ser tingene i deres helhed, i deres forbundethed, i deres universelle og guddommelige sammenhæng i stedet for i deres egenart. Det er, som om mystikere ser hele gestalten i et enkelt billede, der overgår vores normale splittede og rationelle måde at se på. På den måde er mystikere mere i familie med digtere og kunstnere end med lineære tænkere. Selvfølgelig er der plads til begge slags, men det er en kendsgerning, at den holistiske måde at se på værket for nedadgående siden oplysningstiden i det 17. og 18. århundrede. Mystikeren er i sandhed blevet opfattet som en "excentriker" (som egentlig betyder "ude af centrum"), men måske er mystikere i virkeligheden de mest centrerede af alle.

Jeg befandt mig i et overfyldt tog i metroen, hvor alle typer af mennesker sad eller hang i stropperne og dinglede mod hinanden – arbejdere af alle slags på vej hjem efter fyraften. Pludselig så jeg i mit sind, men lige så virkeligt som et vidunderligt maleri, billedet af Kristus i dem alle. Men jeg så mere end det: Kristus var ikke bare i hver eneste af dem – levende i dem, død i dem, frydefuld i dem, sorgfuld i dem – men fordi han var i dem, og de var lige der, ja så var hele verden der også, her i dette tog. Ikke kun verden, som den var i dette øjeblik, ikke kun mennesker fra alle verdensdele, men også alle de mennesker, som havde levet tidligere, og alle dem, der skal komme.

Jeg kom op på gaden og gik længe i mængden. Det samme skete her: på alle sider, i hver eneste, der gik forbi, i alt og alle – Kristus var der.

Jeg havde længe været optaget af den russiske opfattelse af den forsmåede Kristus, der halter sig vej gennem Rusland og tigger sit brød – forestillingen om Kristus, der vil vende tilbage til jorden for at møde syndere og i sin nød vinde deres medlidenhed. Men lige her i en brøkdal af et sekund vidste jeg, at den vision ikke bare var en drøm, men et faktum; ikke bare et fantasifoster eller russernes foretrukne legende, men et universelt billede af Kristus i alle mennesker.

Jeg oplevede også, at vi må vise en synder ærbødighed. I stedet for at tolerere den synd, der i virkeligheden er hans største sorg, må vi trøste den Kristus, som lider i ham. Den ærbødighed må også gælde syndere, hvis sjæle synes udslukte, for det er

Kristus, sjælens liv, som er død i dem. De er hans grav – og hvor Kristus er begravet, er der mulighed for opstandelse.

Kristus er overalt. I ham får al form for liv mening, og den mening får indflydelse på alt andet liv. Det er ikke en tåbelig synder som mig selv, der styrter rundt blandt de fortabte og føler mig storsindet, som kommer dem nærmest og bringer dem helbredelse. Det er snarere den, der sidder kontemplativ i sin celle uden nogensinde at have set dem, men i hvem Kristus faster og beder for de fortabte – eller det kan være en rengøringskone, i hvem Kristus igen gør sig til en tjener; eller det kan være en konge, hvis guldkrone skjuler en tornekrone. Den eneste kur for menneskets ensomhed er at erkende vores enhed i Kristus. For mig er det blevet livets sande mening – det eneste, som giver mening og mål for hvert eneste liv.

Efter nogle få dage faldede "visionen". Folk lignede sig selv igen, og jeg fik ikke længere det samme chok af indsigt, hver gang jeg stod ansigt til ansigt med et andet menneske. Kristus havde skjult sig igen. De følgende år måtte jeg ligefrem søge efter ham, og sædvanligvis fandt jeg ham kun i andre, og ikke mindst i mig selv, gennem en bevidst og blind tro.

Beretningen rejser spørgsmålet: Hvem er denne "Kristus", som Caryll Houselander oplevede gennemtrænge og stråle ud af alle sine medpassagerer? Den Kristus var tydeligvis ikke bare Jesus af Nazaret, men noget langt større, noget af kosmisk betydning. Hvordan det mon kan være, og hvorfor det har betydning, er emnet for denne bog. Når vi

først har fået samme vision, tror jeg på, at den har kraft til at ændre vores tro på, hvordan vi ser på andre og relaterer til dem, ja selv vores fornemmelse for, hvor stor Gud er, og for vores forståelse af, hvad Skaberen vil med denne verden.

Lyder det for godt til at være sandt? Læg mærke til de ord, Houselander brugte i sit forsøg på at indfange den horisont, som havde ændret sig for hende, efter hun havde haft visionen:

Overalt – Kristus

Erkendelse af enhed

Ærbødighed

Alt liv har mening

Alt liv har indflydelse på alt andet liv

Hvem ville ikke gerne opleve noget lignende? Houselanders syn kan måske virke noget eksotisk på os i dag, men sådan ville det afgjort ikke have været for de første kristne. Åbenbaringen af den opstandne Kristus som evig og allestedsnærværende blev klart bekræftet i Skrifterne (i Kol 1, Ef 1, Joh 1, Heb 1) og i den tidlige kirke, mens begejstringen over den kristne tro stadig bredte sig og fandt nye udtryk. Men for vores egen tid gælder det nok snarere, at denne dybe måde at se på er noget, vi har brug for at genopdage. Da den vestlige kirke blev adskilt fra den østlige i det store skisma i 1054, mistede vi lidt efter lidt denne dybe forståelse af, hvordan Gud har elsket og befriet alt det, som er. I stedet begrænsede vi gradvist det guddommelige nærvær til Jesu legeme, på trods af at det måske *er lige så allestedsnærværende som lyset selv og umuligt at spærre inde bag menneskelige grænser.*

Man kan sige, at troens dør blev lukket for den bredeste og smukkeste forståelse af, hvad de første kristne kaldte "manifestationen", "epifanien", eller for at bruge et mere almindeligt begreb: "inkarnationen", som i sin endelige og fuldgyldige form kaldes "opstandelsen". Men den ortodokse kirke i øst havde oprindeligt en meget bredere forståelse af disse ting, en indsigt, som vi i den vestlige kirke, både den katolske og protestantiske, kun lige er begyndt at anerkende.

Det er, hvad Johannes gav udtryk for, da han i sit evangelium skrev, at "Ordet blev kød" (Joh 1,14). Her benyttede han den universelle fællesbetegnelse (græsk *sarx*) frem for kun at referere til et bestemt menneskes krop.² Faktisk forekommer ordet "Jesus" slet ikke i prologen til hans evangelium! Udtrykket "Jesus Kristus" bruges først til allersidst, ikke før det næstsidste vers.

Vi kan ikke overvurdere den skade, der ramte evangeliets budskab i 1054, da den østlige (græske) kirke blev adskilt fra den vestlige (romerske), og de to kirker ekskommunikerede hinandens patriarker. Den "ene, hellige og udelte" kirke har ikke eksisteret i mere end tusind år.

Men du og jeg kan åbne troens ældgamle dør igen med en nøgle. Denne nøgle er den rette forståelse af et ord, som mange af os ofte bruger i flæng. Det er ordet "Kristus".

Hvad nu, hvis Kristus er navnet for *den iboende transcendens* i alt i hele universet?

---

2) John Dominic Crossan udtrykker denne pointe ret så overbevisende i bogen *Resurrecting Easter*, som er et studie i, hvor forskelligt Østens og Vestens kunst forstod og afbildede opstandelsen. Vi har med vilje udskudt udgivelsen af nærværende bog, så jeg kunne få mulighed for at inkludere Crossans kunsthistoriske og arkæologiske vidnesbyrd om, hvad jeg prøver at udtrykke teologisk her i bogen.

Hvad nu, hvis Kristus er navnet på den sande kærligheds umådelige udstrækning?

Hvad nu, hvis Kristus er den grænseløse horisont, der trækker os fremad indefra?

Hvad nu, hvis Kristus er *et andet navn for alting* i hele dets fylde?

Jeg tror på, at dette netop er, hvad den "universelle tradition" har forsøgt at fortælle os uden måske selv at være klar over det. De fleste af os er imidlertid aldrig blevet præsenteret for den fulde universelle tradition, hvormed jeg mener *den perenniale tradition*, visdomstraditionen, Kristi legemes fulde visdom – og heller ikke for det, jeg vil forsøge at give i denne bog: en sammenfatning af de temaer og anliggender, som i vores tid konstant presser sig på og dukker op til overfladen i både den øst-ortodokse og den vest-katolske kristendom og i de mange forskellige varianter af protestantismen.

Jeg er klar over, at det er en stor udfordring, men har vi overhovedet noget valg? Og dog, hvis vi koncentrerer os om troens væsentlige hovedpunkter og ser bort fra de mindre væsentlige forskelle, er det ikke så svært, som det kan se ud til.

Hvis du vil lade mig være din guide på de følgende sider, vil jeg forsøge at udforske disse spørgsmål om Kristus og den virkelighed, dette åbner for os. Det er en rejse, som har fascineret mig de sidste halvtreds år. I tråd med min franciskanske tradition vil jeg begynde med at grundfæste denne omfattende udforskning i jorden, så vi på den måde kan følge sporet gennem skoven ved hjælp af de krummer, vi smider efter os: fra naturens under – til en nyfødt baby sammen med sin mor og far i en ydmyg stald – til en enlig kvinde i metroen – og endelig til den mening og det

mysterium, som dette navn rummer, og som også er vores eget navn.

Ud fra min egen erfaring kan jeg sige, at budskabet i denne bog kan forvandle din måde at se og leve på i din dagligdag. Det kan give dig en dybere og mere universel forståelse af noget, vi mangler i vores vestlige civilisation, og som vi længes efter i dag. Heri ligger der et potentiale til at genetablere kristendommen som en naturlig religion, der ikke kun er baseret på en særlig åbenbaring, som alene er tilgængelig for nogle få særligt oplyste mennesker.

Men for at kunne erfare denne nye indsigt må vi af og til gå frem ad omveje, ved at vente og øve os i opmærksomhed – især her i begyndelsen. *Du gør bedst i at lade ordene forblive delvis mystiske, i hvert fald for en stund.* Jeg er klar over, at det kan synes utilfredsstillende og forvirrende, for vi ønsker at have kontrol med hvert eneste skridt på vejen. Men den læsemåde er netop den kontemplative måde at læse og lytte på, så vi drages fremad mod et større forståelsesfelt.

G. K. Chesterton skrev engang: "Din religion er ikke den kirke, du tilhører, men det kosmos, du lever i." Så snart vi forstår, at hele den skabte fysiske verden omkring os både er Guds gemmested og åbenbaringssted, bliver verden vores trygge og fortryllede hjem, der tilbyder nåde og gæstfrihed til enhver, der søger dybt nok. Denne dybe og stille måde at se på kalder jeg for "kontemplation".

Religionens væsentligste funktion er at forbinde os radikalt med alting (ordet "*religio*" betyder at forbinde). Dens opgave er at hjælpe os til at se verden og os selv som dele i helheden og ikke kun som isolerede enkeltdele.

Sandt oplyste mennesker *ser denne enhed, fordi de ser ud fra enhed* i stedet for at kategorisere alting som enten

overordnet eller underordnet, inde eller ude. Jeg vil mene, at hvis du tror, at du er *individuel* "frelst" eller "oplyst" adskilt fra helheden, så er du hverken frelst eller oplyst!

En kosmisk opfattelse af Kristus hverken konkurrerer med eller udelukker nogen. Den inkluderer alle og alting (ApG 10,15 og 34) og lader Jesus Kristus blive en Guds-skikkelse, som ejer hele universet. Som følge af en sådan forståelse af det kristne budskab er Skaberens kærlighed og nærvær grundfæstet i den skabte verden, og sondringen mellem, hvad der er "naturligt" og "overnaturligt", opløses så at sige. Som Albert Einstein hævdes at have sagt: "Der findes kun to måder at leve på: Den ene at leve som om intet er et mirakel, den anden som om alt er et mirakel." I denne bog går jeg med det sidste!

Selv om min baggrund er filosofi og bibelsk teologi, vil jeg også trække på discipliner som psykologi, naturvidenskab, historie og antropologi for at belyse emnet så bredt som muligt. Jeg ønsker ikke, at bogen skal være en udpræget "teologisk" bog, så vidt jeg kan undgå det, selv om den også indeholder en masse eksplicit teologi. Jesus kom ikke til verden for at gøre sig forståelig for teologerne, så de kan fremsætte teser om ham, men for at "de *alle* må være ét" (Joh 17,21). Han kom for at forene og "forsone alt med sig, på jorden som i himlene" (Kol 1,19). Hver eneste mand og kvinde, der går på gaden eller kører i metro, skulle være i stand til at erfare det og glædes ved det.

Hele vejen gennem bogen vil du finde sætninger, som er trukket frem i kursiv, som f.eks. disse, der har forbindelse til historien ovenfor:

Kristus er overalt.

I ham får al form for liv mening, og den mening får indflydelse på alt andet liv.

Min tanke med disse pauser i teksten er at invitere dig til at dvæle ved en idé og fokusere på den idé, så den falder på plads i kroppen, i hjertet og i din bevidsthed om verden omkring dig, især din fundamentale forbindelse med et større felt. Dvæl lidt ved disse kursiverede sætninger og læs dem om nødvendigt igen, indtil du mærker deres indvirkning på dig, og du for dit indre blik kan se deres videre betydning for verden, for historien og for dig selv. Sagt på en anden måde: Indtil "Ordet bliver kød" i dig! Spring ikke for hurtigt videre til næste linje.

I klostertraditionen kaldes den måde at dvæle ved en tekst og søge dybere ind i den for *Lectio Divina*. Det er en kontemplativ måde at læse på, som går dybere end den blotte forståelse af ordene, eller at bruge ord til at finde svar på eller løse umiddelbare problemer i teksten. *En kontemplativ tilgang er at vente tålmodigt på, at hullerne skal blive fyldt ud, uden at der behøves hurtige svar, som lukker teksten for tidligt.* En sådan tilgang har ingen hast med at fælde domme, faktisk modvirker den trangen til at fælde hurtige domme i form af meninger, for den slags domme har mere at gøre med egoets kontrol end med en nænsom søgen efter sandhed.

Det skulle gerne blive en praksis for både dig og mig, efterhånden som vi arbejder os mod en forståelse af en Kristus, som er langt mere end Jesu efternavn.